

სასოფლო-გზებით

გ ა ზ ე თ ი ს ო ა ს ი :

მაგნიტი ტილისში	მაუტ-ენლათი	
მაგნიტი ადგილებში:	მარ.	
ჩრდის წლისა — 7 მან.	— 6	
საბურთის წლისა — 4	— 3	50 კ.
ამ ს თვის — 2	8. 50 კ.	— 2

პირველი წელიწადი

გამოდის სამშაბათობით.

ბ ე ლ ი ს ი ა წ ე რ ა მ ი ი დ ე მ ა :

ტფილისის „სასოფლო-გზებითს“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და ქაშა. სტამბაში, ხანის ქუჩაზედ, თ. მუბთაივის სახლში, პოლიციის გვერდით.
 ტფილისის გარეშე მცხოვრებთათვის აღუბეს: ВЪ Тифлисѣ, въ конторѣ редакціи „СЕЛЬСКОЙ ГАЗЕТЫ“, при типографіи Мелікова и К.о.

შველ გვარი განცხადებანი სასოფლო-სამართლო ადვოკატების და აგრეთვე გლეხების დაიბეჭდება უფასოთ, და უნდა გამოგზავნოს გაზეთის კანტორაში, რომელიც იმყოფება ტფილისში, მელიქიშვილის და ქაშა. სტამბაში.

№ 31. სამშაბათი.

I.

I ოკტომბერი 1868 წ.

განცხადება

შპორჩილესად ესთხოვით იმ საოფლის სასა-
 ხართლოებს, რომელთაც ფული არ შემოაუ-
 ჯანიათ ამ წლის „სასოფლო-გზებითს“ ფასი,
 ხელე წინადღინარა უფრდის ნაწილნიკთან, რომ
 მან, სადაც რიგია, იქ გამოგზავნოს. წლის
 ესი ხომა ყველა იცის, ე ქ ე ს ი მანეთია.

შინადასი.

— ღარიგება მცხოვრებთადმი. — საღმრთო
 სტორია. — პირველ დწყებითი სწავლა კაცის
 გებულებათზე. — საოჯახო ცნობები. — მკაცრი
 საჯული.

ღარიგება მცხოვრებთადმი

სარგებლობისათვის წერა კითხვისა.
 სწავლა სასარგებლო. არის ორთავე სქესის
 ყოველის წოდების კაცისათვის, როგორც მღე-
 ველთა, თავადთა, აზნაურთა და ეპარათათვის,
 გრეთვე გლეხთა კაცთათვისცა; სწავლა გა-
 უნათლებს კაცს განებას, მისცემს მას ჭკუ-
 ხსა, აღმოუჩინებს კეთილ-მოქმედებას და წყა-
 რის სულდერის და ხორციელის ცხოვრებო-
 ხს; იგი კაცს გამოაყენებს სიბნელისაგან, უმე-
 ცრებისა, ნათელსა შინა მცნებარებისას; ვინც
 ღირსი შეიქნება ამ ძვირფასის საუფრის მიღე-
 ხისა, იგი გამოიქვლება ხასიათითა, ყოფა-ქცე-
 ვითა, ცხოვრებითა, ერთის სიტყვით მას არა
 ის ღირსება ექნება, რაცა უსწავლელი იყო,
 არამედ მას უწოდებენ თვალხილულად: წი-
 ნეთ კი იყო იგი ბრმა, რადგან უსწავლელი

მოქმედებს თავისა თვისისა და სხვისათვის
 არა სარგებლობს, არამედ საენებელს საქმეს
 აკეთებს; მას კი მოქმედება თვისი ჰგონია საქე-
 ბლად; მე თქვენ მოგიხსრობთ რამოდენსამე
 სარგებლობას სწავლისაგან.

პირველად ესთქათ რამდენიმე სიტყვა, თუ
 სწავლა რა სარგებლობას მისცემს კაცს სუ-
 ლობრად:

მთქვით რომ მოღიხართ ეკლესიაში? მაგრამ
 არა სწორად, და როდესაც მოხვალთ, მაშინ-
 ნაც ნამეტურ მისთვის, რომელ თქვენ გაქვით
 რამე ერთმანეთთან საქმე და მის სალაპარა-
 კოდ გამოარჩიეთ ვივია და უქმის დღეობას,
 რაცა მტკიცდება მითი, რომ მღვდელი, დაი-
 წყება რა წირვალოცვას, თქვენ არა თუ სა-
 სოფებით სდგებათ ეკლესიაში და სურვი-
 ლით უყურებთ მას, არამედ ზოგნი ლაპარა-
 კობთ, ზოგნი ამთქარებთ, სხვანი გამოღი-
 ხართ ეკლესიადამ, მიღიხართ გარეთ და, რა-
 მელიმე თუმცა დგებათ ეკლესიაში წესიე-
 რათ, მაგრამ სიტყვა მღვდლისა და პრიგო-
 ნიკისა, წარმოთქმული მათ მიერ საღმრთო
 მოქმედებაზე, არა ყველანი გვისმისთ და იცი-
 თ მისი ძალა და მნიშვნელობა, და შეს ჰგავს
 იმას, რომ კაცი ტყბილ სასიამოვნო საკრავს
 უყრავდეს ყრუსთან. სულ ეს უსწავლელობა-
 დისა არის, თორემ, რომ იცოდეთ, თუ რა
 სულიერის და ხორციელის სარგებლობას მო-
 გცემს ჩვენ წირვალოცვა, მაშინ თქვენ მო-
 ისმენდით მას, ვითარცა სწავლული კაცები,
 სდგანან რა ეკლესიაში შიშით და სასოფებით
 ხედვენ წმინდათა ხატთა სახეს, ევდრებთან

მათ შუამდგომლობისათვის წინაშე ლეთის
 მათის ცხოვრებისა და ცხოვრებისათვის და ამ
 შინაგანს ლეთის სათნო საქმეს ამტკიცებენ
 ისინი გარეგანთა კეთილ-მოქმედებითა, ან-
 თინენ წინაშე ხატთა სამთელსა, სწორენ ეკ-
 კლესიას ფულსა; გამოიქვნი რა ეკლესიად-
 გან, სულით და გულით მოხარულნი არიან
 შემეღესთ ვინმე გლახაკი, ანუ ღარიბი და
 მისცენ მათ შეტრებისამებრ შემწევობა და ტრ-
 თის სიტყვით, იცაქც ესმის და იცის, ყოველ-
 თვის საინაეს კეთილსა თესლსა, ესე იგი კეთილ
 საქმეს, განუტრწნელი, რათა შემდგომ მოიმკოს
 ნაყოფი უსწავლელი და წარუთლი, ხოლო უს-
 წავლელი კი მარადის ეძიებს, როგორმე ზემე-
 ტესად შეიკრიბოს და გაიღდრდეს ამ სოფ-
 ლის ამაოებით, რაიცა ღროებით ექმნება და
 შემდგომ საციდლისა დაეკარგვის.

პურთხელი მფეობის დროს განუწყვეტებით
 მღვდლისათვის საზრდო, როდესაც იმ მცირე
 შემოსავლით კარგა შევსოლა ცხოვრება, იმ
 დროდგან მომდინარებულა და ამ ჩვენს ძვირს
 დროებადმდე მოაწია უცვლელად; ამ
 დროებადმდე უზნობ, დიდესაც ის საზრდო
 არ ეყოფა მარტო პურათ, თქვენ კი არ ზო-
 გავთ არც შრომას მღვდლისას, არც ეხლან-
 დელს სიძვირს. ეს უტოდინარობისაგან არის,
 თორემ თუ თქვენც სწავლული კაცებივით
 გვისმოდესთ, მაშინ მღვდლის მისაცემლს არ
 გამოზადდით, არამედ მისცემდით ისრე შე-
 ლების გეგრათ, როგორც ისინი აძლევენ მზი-
 არულის გულით და დიდის სიყვარულით, არა
 ნამეტრავის სიმდღრისაგან, რამელთა ზღდაცა

ზოგნი თქვენგანი უფრო მდიდარი არიან, არამედ მისთვის რომ მათ იციან, რომ მღვდელი არის მათი სულიერი მამა, შუამდგომელი ღმერთთან მათის სულიერის და ხორციელის კეთილობისათვის; იციან რომ როდესაც გარდაცვალებიან, ყოველი მათი ნათესავები და იწიყებენ, ყოველი მათი სასოვრებელი და მთებთა უჭრად, რომელიც ვერ მისცემენ ეუჩაფერს შემწეობას, მღვდელი კი როგორც მათთვის, ვგრეთვე ყოველთა გარდაცვალებულთათვის ყოველს მღვდელ-მოაქმედებაზე აღაღწესოვს ლოკას, ლეთისადმი და მით დღესა მას საშინელსა განკითხვისასა ურცხვენლად გვეულებებს წარდგენად წინაშე პირუთნების მსაჯულისა; გარდა ამისა რომოდენი არიან დასკლისნი, რომელიც მიეცემა, როგორც მღვდელს უსწავლელობისაგან ხალხსა, თანაწორი მოაქრობას და თეთი მათ არა აქვთ სამღვდელთა მსახურთა შესაფერი ხარისხისა მათისა საზრდო, არა აქვს ის პატივისცემა, როგორც შენის სულიერს მამას სულიერის შეილისაგან; და რუ უკვე მრთელს სოფელს არ შეუძლია ერთი მღვდლის შენახვა შესაფერად! მარნა ყოველი ესე მიუხრდომლობისა და უკოდინარობისაგან მრევლთასა სწარმოებს.

თქვენ იცით, რომ ეს და ქვეყანა და ყოველი, რაცა არს მას შინა, შექმნილი არიან ლეთისაგან; ისიც იცით, რომ ყოველი ქმნილების სარგებლობის უფლება მოგვცა ჩვენ ღმერთმა; შექმნა რა პირველი კაცი ადამ, და ადგინა სამოთხესა შინა, გარნა გარდახდა რა მცნებასა ლეთისასა, შეიქმნა იგი და შთამომავალი მისი მონად ეშაქისა, ამისთვის მოგვიღონა გამოასხნელად მხოლოდ შობილი შვილისი იესო ძირსტო, იერო ჩვენის გულთათვის, განგდებულნი ლეთისაგან შეგაერთა და შეგაერთა მ-მასა ზეტოსან და გექმნა ჩვენ შვილად ლეთისად, აღვითქვა მოყვარეთა თვისთა სასუფეველი ცთა, გვიცა ჩვენ, როგორც მჭირნიველმან დაფიჯოს წყვილნი თვისნი ღრთეთა ქვეშე, ეშაქის მძღონებისაგან; და ჩამოდენი არან მისინი აუჩიხებენნი მოწყალებანი ჩვენ ცოდვილთა ზედამ ჩასაყა ყოველი სწავლული კაცი ძვირთა აფსებეს; და რომ თქვენ იცოდეთ ზოგნი, მანგ არის დაწერილი ისტორიები ძველის და მშობის აღთქმისანი, არის დაბადება, საზარება და სხენი, რაიცა, გვეკოდინებთ რა ყოველი

გარემოებიანთ და დაწერილებით უმეტესად აღიღებთ ღმერთსა, ამისთვის ცადეთ, მანრა აღაშენეთ სახლი სასწავლებლად თქვენის შეიკლებსა, სახლსა, რაცა ღვებარჯებათ, ათ წილად აღგდგენენ თქენი შეილები, რომელიც, ისწავლიან იმაში, და ძლიერ სიამოვნებას და მხიარულებას გინებებენ იგინი მათის სწავლით; სახლავთ ამანგ წინასწარმეტყველის ილბას, რომლის დღესასწაულსაც აღვასრულებთ დღეს, რათა გარდამოავლინოს მან ცარი მოწყალებისა ლეთისა და დაღობის გულნი თქენი ამ თქენს კეთილ საქმეზე.

მღვდ. ა. შარაბიძე.

„ქას იელისს ჩუჲს წელსა, რაჲსი უფუზის, ძვედაშვიარის მრევლთადმი.“

სამსართომ ისტორიამ.

31. შო სეს სიკედილი.

შეალო რაც შეგიბრდღან მსრაველი გმოაკეანა, ყველანი დიხოცენ, გარდა მოსესა, ისუ და ხალხებისა. ახლა რიგი მოსემიდასც მივიდა. „აღი ნავ-ვის მთაზედ, უთხრა მოსეს ღმერთმა, და გადახედე მანაანის მიწასა, რომელსაც ვაძლევ მე სამოლობელოდ მსრაველთა ძეთ, შენ უნდა ახნახო იგი, გარნა ვერ შეხვალ შეგ; ხოლო ვანუტეებ სულს იმ მთაზედ. ერთრცა მძამა შენმა ძარბანმა ვანუტევა სული ოსროს მთასაზედ; ვი მტრამ, რომ თქვენ შესატყუების წყაროსთან სინის უღანბოში არ დამეოარჩ ლეთ სიტყვასა ჩემსა“. მანინ მოსე გამოეხოვა თვის ხალხს; ერთიც კიდევ მოაგონა მას კეთილ მოქმედებანი ლეთისა, ვანიერა მათ წინ უმთავრდენი შულის მცნებანი, წარმოსთქვა ყველას გასაგონად კურხხევა სჯულის აღმასრულებელზედ და წყევა სჯულის გარდამავლებზედ და ბოლოს იმით დასამზვიდებლად მისცა მათ ამ გვარი ლოქისა: „შეალი ღმერთი თქენი დაადგენს თქენზედა წინასწარმეტყველსა, ერთსა მძათ-განსა თქვენსა, ვითარცა ძე ვიყავ; მას უნდა მორჩილოთ!“ მმდგ აიდა მთაზედ და იქ მოკვდა; შეალომა სალავო მისი უხლავა ქვედა თვალთაგან კაცთა. მოსე მოკვდა ასოც წლისა; მაგრამ სიკედილამდის სულით ახოვანი (მხენ) იყო და სხეულით მრთლი.

32. ისუ ნაე ვ.

მოსეს შემდეგ ესრავლის ხალხის წინამძღ-

ვრად ისუ ნაე ვახდა. შეალი როგორც მძამრ სეს დროს იყო შეწყვეტა მსრავლის ხალხს აკენ ისე ახლავ. ოდესმე მოსემ მსრავლის ხალხს ზღვაში გაიყვანა; ახლა ისუს გაკაცეს ისინი მორადანემო. მდინარე გაიყო ორად: ქვეეთა მნაწილი დაწირდა, ხოლო ზვეითი შეგუბდებდა კედელთაიდ იდგა, ვიდრე ესრაველი გავილა დალდე იმის რიყებელ. ამ გვარი სასწაულზედ ბით მიედინებოდა ესრაველი იერიქონის დასამ მარცხებლად. იერიქონი დიდი და გამაგრებული ქალაქი იყო. მაგრამ შეალომა უთხრა ისუს: „ნუ გეშინის მე მოაკვებ შენ ხელმა იერიქონს და მეფეგა მისსა“. შელის ბრძანებით ესრაველი აიღეს ატიქმის ძილბანი, გაკამ უმძღვარეს წინ ტურუმები და მთელი ჯარია და ამ ნარად იერიქონის კედლებს უფლად ნენ გარს. ასე უარეს იმით ექვს დღეს; ბოლოს, მეშვიდედ რომ დაიწყეს შემოვლა ტურუმებმა საყვირები აღორაღეს, ხალხმა სახე შენელი მხით დაიწყო ყვირილი და მამონი იერიქონის კედლებს დაინგრა თავისთავად მსრაველით ჯარი ყოველის მხრით შეფისა ქალაქსა, მკხოვრებენი დახოცა, ხოლო მათი სახლები სრულებით გადწაწა.

ასე ჰმველოდა შეალი ისუს აღთქმულით ქვეყნის დაპყრობაში. ოცდა ათ მეფეზედ გეტურ დახოცა იმან მანაანის ქვეყანაში, ვიდრე სრულებით დაიპყრობდა იმას. მავთანთან ბრძოლის დროს, ისუს ბრძანებით დადგა მშენი და მთავარ, ხოლო ღმერთმა იმის მტერთა ამორაველით შესამუსტეროდ სტყედა მოაქმინა. ჩამდენსამე წელიწადს მოუხდენენ ესრაველინი მთელი მხარის დაპყრობას, და როცა სულ დაიპყრეს, მამონ ისუ მანაანის ქვეყანას მსრაველით თორმეტს მუხლს (ჩამომავლობას) დაეუყო. რუენისა და მაღის მიქლმა ჩამომავლობამ და მანასის ჩამომავლობის ნახევირამ, მოსეს სიკოტლის დროსვე, მიიღეს თანთან ვილად იორდანის ვაღმა მხარე; ხოლო დანარჩენი ცხრა ჩამომავლობა და მანებარეს იორდანესა და ზღვის შუა დასახლდნენ. მხოლოდ ლეთის ჩამომავლობას არ მიუღია თანთან ვითის საკუთრად მიწა; გარნა, როგორც ლეთის მსახურს, ყველა ესრაველი ჩამომავალი მსახურად და ზღვის შუა დასახლდნენ. მხოლოდ ლეთის ჩამომავლობის ჩამომავლები მხოლოდ ათის წლისა ვახდა, შეკრება ესრავლის ხალხს სიქემში, რომ სიკედილის წინ გამოჰსთხოვერ

ბოდა. მაშინ მოაგონა იმან ესრავლო ლეთის ცეთლო-მოქცედედანი და არიგებდა მათ, რომ შულის ერთგულნი ყოფილყენენ მარადი. მაშინოდესხ ლეთისა, ეუნებოდა ჩათ; და მარტო ყოველი, რაიცა წერილი არს მოსეს სჯულსა შინა. ნუ ემსახურებთ უცხოთა ლეკრით; არამედ შულისადმი იყავით ერთგულნი. მარან თუ არა გსურთ მსახურება შულისა, მაშ თითო მოახდინეთ არჩევანი: ეთი უფრო ჯერ არს მსახურება — მამათა თქვენთა ლეთისა, თუ ამპირველთა ლეკრითა. ბოლო მე და მთელი სახლი ჩემი ემსახურებთ შუალსა, ენაი იდგან იგი არს შინად! მაშინ მიიღომა ხალხმა უკასუხა: „არა იქნება ჩვენგან დატყევა შულისა და უცხოთა ლეკრითა მსახურება!“

33 მსაჯულნი.

ისუ ნავეს სიკვილს. შემდეგ ესრავლო ევრ აღსრულებს თავიანი აღთქმა ლეთისადმი. ხშირად იწყებდნენ სოლმე კერბო თაყანის მცემლობას და ამისთვის ლეკრით მტრის ხელში ააგდებდა ხოლმე მათ; გარნა როდესაც კვალად ენათგულნი გახებოდნენ შულისა, მაშინ წერითი აძლევდა მათ შემწველ და მხსნელად ძალოვან პირებს, რომელნიც მასთანავე აღიხის მსაჯულბოთაც იყენენ. ამ გვარნი მსაჯულნი თორმეტნი იყენენ და მათ რიცხვი იყო ერთი დედაც კაც. სახელით ლევერაჰ. ესანსაქველ მსაჯულად იყო სამხორი, თავისი ახლავრობით წარჩინებული. შოლისტიკვლით ევრჯულ უნდოდათ იმისი შეპყრობა; მაგრამ ის დასწყევტედა ხოლმე თავის ბოკრის და მის წამოვიდოდა ხოლმე; ერთხელ, ამ გვარად ამოსულმა, იმითი ქალოქის კარხელს: აიკიდა ჟურჯულად და წამოიღო. მაგრამ ერთი შილიტიკვლი ქალის ევრავობით სამსონი მეუცა მტრის ხელში და იმათაც ღიბნას ჰყავდით ის დაწყვედილი სინდელში. მაისც სამსონს მოუხდა ბოლოს თავისი მამულის მტრისათვის დაგვირეს გადახდა. ის მოიყვანეს ფილისტიმელთ თათიანთ ტაძარში, სადაც მრავალნი მათი თავადნი და წარჩინებულნი იყენენ შერგობილენ იმ აზრით, რომ სამოგადლო მასხაჰად აეგდათ, მაგრამ სამსონმა იოლიცა რა, შეიკრიბა თავისი ძალა და ღონე, მოსკვიდა მტრები შუა ბოძებეს. რომელნიც ტაძარი ესო დაერღობილი, ახალა ისინი წირთმანერბთ ხდა ამ გვარად დანაგრობა ტაძარი და იმის ნანერგებებს ქვეშ მოაგდოთ თავის თაფიც და ყვე-

ლი იქ მეუფა ფილისტიმელიც. სამსონის შემდეგ მსაჯულობა და მღვდელ-მთავრობა შეაერთათ და პირველი მსაჯული მღვდელ-მთავარი იყო შლია. მსაჯულ მღვდელ-მთავარი საშუალებით ესრავლის ხალხს ლეთისაგან მრავალი სასწაული ეჩვენა; მაგრამ, თითონ მოიკეტულიც ამბობს, დრო არ გვეყვავა ჩვენ, რომ დაეწყეთ საქმეების და სასწაულების ჩამოფოლა, რომელნიც ჰქმნეს მარაკმა სამსონმა, იეეთამი და სხვათ; საზოგადო ყველანი, იყენენ რა ძლიერნი ლეთისადმი სარწმუნოებისაგან, სამფოჯას იპყრობდნენ, მოქმედებდნენ სიმართლით, მიიღებდნენ აღთქმულს, ძლიერნი იყენენ რამში და განდევნიდნენ ხოლმე უცხოთ რაზმებსა. მხოლოდ მარტო გედევანის ამბიდან შეიძლება ენახოთ, თუ შუალი რა საკვირვლად იფარავდა თავის ხალხს, როდესაც ის დოკულობდა მას და შეწყობასა მტხოზოვდა.

მითხელ მსრავლო შესკოდეს ლეთისა წინაშე, ამისთვის შუალმა მრავლინა მათ მადიანდნი, რომელნიც შეეცეოდნენ ხოლმე მარანის ქვეყანას, აობრებდნენ მიმდრგებს და იწყებდნენ ესრავლო საქანელს. ეს აულემა ესრავლოთა გაგრძელდა შეიდ წელიწადს, და ამ ხნის განმავლობაში მადიანდლო არა ვითარი წინააღმდეგობა არ უნახავით ესრავლოთაგან. ბოლოს ესრავლის ძო შესთხოვეს შუალს შემწეობასთვის, და შედლბო მოუტეინა მათ მხსნელი. ის იყო ახალგაზრდა კაცი, მანასის ჩამომავლობიდან, რომელსაც ერქვა მღვდენი. მის მითხელ ის პურსა ჰღვწავდა თავის მამის კალოზად და აპირებდა მადიანდლოთაგან გაქცევას; ამ დროს მოეცინა იმას შულის ანგელოზი და უთხრა: „შუალი შერთანა არს, სიმტკიცით ძლიერიო!“ — „ისი“ მიუგო მღვდენი უნაშე: „შუალი რომ ჩემთანა იყოს, ამ გვარი ენათგურება აღარ დაგეწყუდებოდა! სადა არიან აწ ის სასწაულნი, რომელნიცდაც მოგიეთხრობდნენ ჩვენა მამანი? არა; აწ შუალმა დაგვიტყუა და მიგეცა ჩვენ მადიანდლოთა“ ანგელოზი მას შულისამ შეხებდა მას და ჰრქევა განედხ მგე სიმტკიცით შერთი, და მაშინ შენ დაიხსნი ესრავლო ხელთაგან მადიანდლოთა. ისინიგ! მე გვგზავნი შენ მათხელ!“ — „აწ, თუ მე დაიხსნი ესრავლოთ“ უთხრა მღვდენამ. ამე ევრ უმტროსი ყველა ჩემ მძებნა და ჩემი სახლობაგა მთელ მანასის ჩამომავლობაში ყველზე; მტერიდა“... მაგრამ შუალმა უთხრა

მას: „თუ მე შენთანა ვიქნები, შენ ისე დამარტებ მადიანდლო, როგორც ერთს კაცს, მაშინ შედეგანმა სთხოვა ენაშანი რამე, რომ დარწმუნებულყო, თუ შართლა ლეკრით არჩევა მას ამ საქმეზედ. მაშინ. ანგელოზმა გამოუცხადა თავისი თავი საკვირველ მსხვერპლის შერყავაში. ამას შემდეგ მღვდენს აღეგზნო სიყვარული ლეთისადმი, მოსკრა თავის მამის წინად მადიანარი, სადაც იდგა მაალის სამსხვერპლო. ის იყო პირველი დედაწი იმის უშიშრობისა და ღვიის სათნოებისა. რადგან ამ ეკრბის ყველა მსაზრთო ამ საქმისათვის მღვდენის მოკვლა უნდოდათ.

მაგრამ გედევანი მონც არიყო დარწმუნებული თავის ღილ დანიშნულბოზე და კვალად სთხოვდა ლეკრის ნიშანს. „ისუ შენ“ ეუნებობდა იგი შუალს, ხელითა ჩვენითა „დაიხსნი ესრავლო, მაშ მე გაეფენ კალოზე სტერის ტყავს, და თუ ნამი დაეფება ტყავს, ხოლო მის გარემო დედამიწა კო ხმელა იქნება, მაშინ მე დავრწმუნდები, რომა ჩემი ხელით დაიხსნი შენ ესრავლო“. მეორე დღეს გდებდა დედა და მხედვის, რომ ტყავი სრულით სელოდა; ასე რომ იმის გამო ნაწურთ წყალი აესღეს მიელს კოკას. მაშინ მღვდენმა იმედ მოიკა და ერთიც კიდევ გაბებდა შუალის კითხვა: „ნუ შემრისხავ, შუალი, ეინა-ილდენ მე მინდა ერთისა ცხსად! ახლა ტყავი დარჩეს ხმელად. მაგრამ დედამიწაზე იყოს ნამი!“ ლეკრთმა ახლაც დატყუოლა იმისი სუტრელი. სტერის ტყავი სულ მშალიო იყო. ხოლო იმის გარემო დედამიწაზე ნამი იყო; მაშინ გედევანმა მოაგროვა ოცდა თორმეტთათასი ჯარი კაცი; მაგრამ ლეკრთმა უთხრა მას, „ძალიან ბევრია შენთვის; მაგდენი კაცი. ნუ დაიკებენ ესრავლო ჩემ წინაშე და ნუცტყენს, ჩემმა ხელმა დაიხსნაოა“. „შთხარი მათ: ეთინე შმიშარა და მხდალია დაბრუნდეს თავის სახლში!“ როდესაც მღვდენმა დასრულა ეს იმას დარჩა მხოლოდ ათი ათასი კაცი. შუალმა კვალად უთხრა: „გეცე ძალიან ბევრია; მოიყენე ევარი წყალზე და მე გამოუცდი მათ შენს წინაშე“. მღვდენმა აღასრულა შულის ზრანებდა, და მაშინ იმას დარჩა მხოლოდ სამასი კაცი.

მაშინ მღვდენმა გამოყო თავისი ჯარი სამ რაზმად, ყველა მხედარს ერთ ხელში ანთებული ცერეონი დააქებინა, რომელნიც დროამდის კოკებში ჰქონდათ დამალული, ხოლო მეორე

ხელმოაკ—საყვირი; და ღამე ს.მ მხრივე ერთ-
ბაშად დაეკა მადიანეთ ბანას. მახელი შე-
ლოსა და შედეგანის* შეპყვირეს ესრაელით.
საკრებლად. ამოიღეს ანთებული კერეონები,
დაიწვეს საყვირების ყვირილი და აპტრევედნენ
კოკებს; ამ მსაჯობაში და კრეონთ ანთი-
ლემ ისე ვადარაჲ მინარჲ მადიანელნი, რომ
ამათ თავიანთ ხალხს მტრად შერაცხეს და
დაუწყეს ერთმანეთს ხოცა. ბოლოს ისინი
ხულ გაიქცნენ; უკან დაეღვენენ ესრაელინი
და მზავალი მადიანელი დაეკა იმათი მახე-
ლისგან; დაელტ ბეგრის დარჩათ იმათ თავი-
ანთ დაპარცხებულნი მტრისაგან.

შედეგანი რომ ომიდგან დაბრუნდა, ხალხს უნ-
დადა, ის თავის მყუფე ვაჟს და მკვრამ შედ-
ენმა უთხრა მათ: არც მე და არც შეილნი ჩენნი
არა იმეფებენ თქვენზედა. ჴერ არის, რათა
შეილი შეულობდეს ესრაელთ! ამ ს.ს.თ. ეს-
რაელთა ისევე უწინდებური მშპრთველობა უნდა
ქონილიათ. მსაჯულნი მხოლოდ დროგამო-
შეგებითა ჩნდებოდნენ და ბევრჯერ ისე მოხ-
დებოდა ხალხზე, რომ ესრაელთ არც იმედნენ,
რითან მისულყოფენ სიმპრთლისათვის და
შემწყობისათვის. შთანხმება ჩამომავლო-
ბათა შორის ძლიერდებოდა, და მამინ იგრა-
ძნეს მათ შეერთების საქირობა: მამინ ესრა-
ელთ მოითხოვეს თავიანთის მყუფე.

34 რ თ ი.

მითხელ, მსაჯულების დროს, მსრავლთ
ქვეყანაში საშინელი სიმშლიი განდა, ასე
რომ მზავალმა დაანება თავი თავის სახლ-
კარს და თავის სარჩინად მახლობელ ქვეყნ-
ებში წაიდა. მსრევე მოიქცა ერთი ბეთლეემე-
ლი, სახელად შლომელი: ეს თავის ცოლით
და ორი ვაჟით ვადასახლდა მოავის ქვეყანაში.
იქნისა შეიღებმა შერთვის იქ მოაველთ ქა-
ლები. მით ქალს ერქვა მლია, ხოლო მეუ-
რის—რუთი. ჩამდენსამე ხანს შემდეგ შლო-
მელი მოკვდა; აგრეთვე იმისი ვაჟებიც დი-
ხოცნენ; და ახლა იმისი ცოლი, ნოემინე, მე-
ტი ღონე არ იყო, უნდა დაბრუნებულიყო
თავის ს.მ.შობლობაში საწყალ ქერვად. არც
ერთს რძალს არ უნდა იმისი თავის დანებე-
ბა და ამიტომ თან ვაყოლას აპირებდნენ;
მაგრამ ნოემინე ურჩედა და ცხეწებოდა მათ,
რომ ისინი თავიანთ სამშობლო ქვეყანაში
დარჩენილიყვნენ; მათა როგორც იყო და-
ჯერეს; ეს გამოეთხოვა და წაიქადა თავის სამ-
შობლოში; განა რთვის კი არას გზით არ

უნდადა იმისი დატყევა, და ვუბნებოდ-
აჲ არაოდეს არ დაებრუნდები შენ; საღურ
შენ წახედა, თან წამოხვეები; და საცა შენ
დასახლდები, მეც იქ დაესახლდები. შენი ხა-
ლხი ჩემოც იქნება და შენი მტრითი—ჩემნება
ჩემიცა. მხოლოდ სიკვდილი განგავშორებს
ჩენს*.

ნოემინე რომ ბეთლემს მივიდა, იმის ცნო-
ბა ერკავის შეეძლო და ერთმანეთი ჰკითხა-
დენენ: „ნუ თუ ეს არის ნოემინე? „იიცი
უკასუხებდა ხოლკე: ნულარ მემძხით ნოემი-
ნეს (გბრალულ ნოემინე პნიშნავს მხიარულს);
ამეგრედან ჩემი სახელი არის მარა
(ესე იგი ვა მ წ ა რ კ ბ უ ლ ი). მდღარი წა-
ველ აქაღან და აი ახლა ღარბი დამპარუნა
შევაღმა.

მერის მკის დრო იყო, როდესაც ნოემინე
თავის რძლით მოვიდა ბ თლემს. რუთი წაყი-
და მინდარში დარჩენილი თავითვის მოსა-
გროვებლად. მტერთმა ინება, რომ ის წასუ-
ლოყო ერთი მიღდარი კაცის ყანაში; ამ კაცს
ერქვა მოაზო და იმის ქმრის ნათესავი იყო.
მოაზო რომ მომკვდებნათ მივიდა, დაიწხა
რუთი და ჰკითხა მათ: „ენ არის ეს დედაკა-
ცი? შაგო რა მომკვდებისაგან იმისი ვინაობა,
მივიდა რუთთან და ლომბიერებით დაუ-
წყო ლაზარკი*. მე ვაყვებ (უბნებოდა ის)
როგორც ცქცელი შენს დედამთლის ქმრის
სიკვდილს შემდეგ. შევაღმა მტერთმა ესრა-
ელისაში, რომელთანაც შენ მომსულხარ, მო-
ვანბიოს შენ საქმისაგან შენისა: შემდეგ
უთხრა თავის მუშებს, რომ თავიანთ მოქცე-
ოდნენ და ბეგრით თავთავა დაეგლოთ იმისთვის.

შინ რომ დაბრუნდა, რუთმა უამბო ყოველ-
ღივე ნახული და გვიგონი თავის დედამთი-
ოს. ხოლო ნოემინმა სთქვა: „მოაზო ნათე-
სავი ჩენნი. შევაღმა აუკრთხოს, რადგან ის
არ აკლებს თავის მოწყვლემას არც ცოცხ-
ლებს და არც მკვდარებს!*

რუთი ასე ყოველდღე დადიოდა მომიკლ
ყანებში და თვითაუგესა ჰქრეფდა. ნახა რა
მოაზმა ესთი ერთგული შრომა, შევიყვარა
რუთი. მსრავლთა ჰქონდათ კანონად, რომ
თუ ცოლიანი კაცი უშვილოდ მოკვდებოდა,
იმისი ქერი იმის შმას, ანუ მახლობელ ნა-
ეთესავს ეცემე უნდა შეერთო, და თვითონ
ქერიისათვისაც არ იყო სირცხვილი, რომ ამ
გვარი განთხოვებისთვის ცდილიყო. ამისგან
რუთი თავის დედამთლის დარჩებით, და იმ

ქვეყნის ჩვეულებებისმტრ, მკის უთავიების უშუ-
ლ გთხოვდა მოაზზე. მტერთმა მიანიჭა იმას
ვატიშვილი, რომელსაც მითი დაარქვეს.
დაიწყო მითისაგან დაიბადა იესეს, ქალის
მამა. ამ გვარად ეს საწყალი მოაველი ქალი
შეიქმნა მსრავლთ დიდი მყუფის ბებიადა!

35. მ ლ ი ა და ს ა მ უ ე ლ ი.

მზავლ წინაშემდგარი შემდეგ, რომელნიც
ამასთანავე იყვნენ მსრავლთ მსაჯულნიც;
მსაჯულად გახდა მღვდელ-მთავარი მლია. აღ-
თქმის კარავი მამინ სილოშში იყო; იქ გრო-
ვებოდნენ ესრაელინი დღესსაწყალებისათვის;
იქ არჩევენდნ და საშპრთობდნენ თავიანთ
საქმეს. მსრავლ დღესსაწყალ დღეს, მლიამ
შეამცნია ერთი დედაკაცი, რომელიც თითქოს
ლოცულობდა; ტუჩებს ანძრედა, მაგრამ
იმის პირიდან ერთი სიტყვაც არ ისმოდა.
მლიას მიერალი გვრან ის დედაკაცი და შე-
რისხა; მაგრამ უსამართლოდ მოექცა. ის დე-
დაკაცი მხურვალედ ვეცდებოდა შეფალს, და-
ცხნა იგი უშვილობის სირცხვილისაგან და
მენიქებინა მისთვის ძე; და თუ აღსრულდებ-
ნება სურტილი—აღთქმას ჰდებდა, რომ
შეფალს შემწირავდა მას მოსამსახურედ. რო-
დესაც ეს მლიამ შეიტყო იმისგან, უთხრა მას:
„წაყვედ შემიღობთ! მტერთმა მსრავლისა-
გან აღსრულოს თხოვნა შენი! ანა—იმ
დედაკას ერქვა სახელად—წაიდა შინ; მტე-
რთმან მიანიჭა მას ძე, რომელსაც დაარქვა
მან საბუელ, ესე იგი: „შეფლისაგან ნათხო-
ვნია*.

რამდენსამე წელიწადს შემდეგ, საბუელი
რომ წამოიზარდა, იმის მშობელი წაიღენენ
სილოშს, საბუელიც თან წაიყვანეს; და მიბა-
რეს მლიას, რომ იმას მოეშენებინა იგი ლე-
თის მსახურებისათვის. შოველითის, როცა კი
სილოშს მივიღენდნენ ხოლმე საბუელიც მშო-
ბლები, სიკეთის მიტო არა ესმოდათ რა ჩახვედ-
განა მღვდელ-მთავრის საკუთარი შეილები
კი მდნი და შინესი, ძლიან მსუბუქედ იქვე-
ოდნენ და თავიანთ ბოიწირი შექცევით შეუ-
რასა ჰყოფდნენ ილთის საკუთბეველს. მლიამ
არა ერთხელ შერისხა იგინი ხალხისა და ლე-
თის წინაშე; იმათი მოარჯულებისათვის კი სა-
ჭირო იყო სასტიკად მოკვრობა მათდაც; მა-
გრამ მამა ვერ ეტყობოდა იმათ სასტიკად
რადგან ძალიან უყვარდა იგინი; ამ გვარი სი-
სუსტისა გამო მტერთმა დასაჯა მლია. მით
ხელ მახუელს ღამე მოეხსა ხმა, რომელიც

იძახდა იმის სახელს, იმას ეგონა, რომ შლია ეძახდა მას, ადგა და წვიდა იმასთან; მაგრამ უკანვე დაბრუნდა, რადგან შლიას იმისთვის არ დევნიან. მაგრამ, რაკი ეს ძახილი მხოლოდ და მესამედ მოისმა, მაშინ შლია სთქვა, რომ ის იყო ხმა შულის და ამიტომ უთხრა ხამუელს: „შეილო; წად და იძინე! და თუ კიდევ მოგეძახებს მას, სთქვი: შლიაო, ისმინა მომან შენმან“. მართლაც ხამუელს კიდევ მოესმა ხმა, რომელიც ეძახდა მას. ახლა იმან უთახუხა ისე, როგორც შლია დააროვა: „სთქვი, შლიაო; ისმინს მონა შენი“. მაშინ შეუღობა უთხრა მას: „მოახლოვებულ არს ყაბი, როდესაც მე დავილაპარაკებთ ესრავლს, ისე რომ იმინს ჩემს ლაპარაკს, მას ყურები წილილი დაუწყებენ. მაშინ მე მოვიკიდებ მე ქლიასხაზე მას, რაკა მე ვაწუწუქს მავს: მაკისი ორნივე ძენი ერთ ღღეს დაიხატებინან; და ძეთა მითა ურკობებას მოეცადა ხალხსა მისსა; ვინაიდან იცოდნა მან, თუ ვითარნენ მისნი შეურაცხ-ჭყოფენენ შევლს, ვინა არა სჭირდა მათი!“

შეორე ღღეს შლია ჰქობას ხამუელს: „რაკ გელაპარაკებდა შე ლო! ნუ რას ღამი-მალე!“ მაშინ ხამუელი იხუმრებულ იყო ყურელიფერი ეთქვა, რაკ კი მოისმინა შელია-მან. შლიამ უთახუხა ამაზე: „იგი არს შელოლი და რაკა მწებებს—აღსრულისს!“ მართლაც, ნათქვამი სასული მალე აღსრულდა. მხნენში ესრავლი შლისტიმელებთან მოუხდა ომ-მსრავლი დაბრახდნენ, და ნახეს რომ საკუთარი ძლით ეგრას მოაწიხდნენ, ლეისიდან თიხივს შემოებნა; მისთვის, აღთქმის კიღობანი მიიტანეს მათ ჰაივანი ხანაკში. მაგრამ ლეითიმა წინდებე მოხანა რა მსრავლი დასჯა, არამაწვდა მასის ბოხივას. მითხროდა ესრავლის შლია მოუტო შლია, იჯდა აღთქმის კარის კარებში და მოუყენლად უყურებდა იმ გზას, საიდანაც აღთქმის კიღობანს ამავს მოკლადეხდა, ამ დროს მოირბინა მისხრობელმა, ტრისამოს შემოხეულმა და თავზე ფრულ დაყრილა,—ეს იყო მსრავლითვის მწუხარების ნიშანი, მაშინ იტყვი, შეილოა—ჰქობთა შლიამ. მსრავლინი გაეკცია მტერმა. მორივე მენი შეილი მოკლეს. აღთქმის კიღობანი ტყვედ წოდეს!“ მს რომ მოისმინა, შლია, დედა ჰირქვე და მოკვდა.

შლისტიმელთ წადეს აღთქმის კიღობანი ახორტში და თავიანთ ლეითის, ლეიანის, ტარანო დაღვეს. მაგრამ მეორე ღღეს ნახეს, რომ თავიანთი ლეითი იატაზე ეღვრა აღთქმის კიღობანს წინ. იმთა იიდეს და ისევე თავითის ალაგს დაღვეს; მაგრამ მეორე ღღეს ისე იატაზე იივინეს და ამასთან მარტო ტანნი; ხოლო თავი, ხელედი და ფეხები ტარანო აქა-იქ ეყარა. მაშინ აღთქმის კიღობანი გააღიბანეს ტარანოდან მეთს, კიღობანს მეთში ჰქობი მიყვე. ბეღდვან ასკალონს წადეს; მცხოვრებთ ემზორდა რამე უბედურება

დაწვევოდა და არ მიღეს. ბოლოს შლისტიმელთ განათავისუფლეს აღთქმის კიღობანი და მაშინ ის სასწაულებრივად სახით მოვიდა ისევ მსრავლთ ქვეყანაში.

მსრავლინი შლისტიმელთაგან დამარცხების შემდგომ რაკ წელიწადი იყენენ ტყვეობაში. ბოლოს შუალი კვალად მოწყალე ექმნა მათ და მიანიჯა მტერზე ძღვევა. მსრავლთ უკან დაიბრუნეს შლისტიმელთაგან წართმეული ქალ-ქები და ამ გამარჯვების მოსახსენებლად სახულემა ფილისტიმელთ ქვეყნის საზღვარზედ დადგა ძვლი და დააწერა ზედი: ბევნე ვერ, ვიგა ეგ შემწურობის ქვეა, და ამასთან სთქვა: „ბეჭამომღე შუალი იყო ჩვენი შემწევი“.

სამუელი იყო ესრავლითათვის არა თუ მარტო მსაჯული, არამედ წინასწარმეტყველიც. ის იყო სასტიკი და მართლმსაჯული და მთელი მსრავლთ ხალხს პატეისა სცემდა მას.

სისხლის ბრძალი.

სისხლის შედგენილობა. სისხლია წითელი. როგორც ტანიდან გაუშვებენ, ისე წითლად შედგება; ამ შემდგარს ნივთიერებას გარდა დარჩება მოყვითაო წყაო. რაკ სისხლს გამოუშვებენ, მაშინვე რომ ცოცხლთ უროს კაცმა რამოდენსამე ხანს და შემდგე ცოცხი ამიოდოს შენიშნავს იმაზე დაკიდებულს ძაფებმა. სისხლი რომ გასწურა ქალაღში და იქიღდან ერთი წვეთი აიღო და ძალიან გამდიდებელს შუაში ჩაზღობ, შეჭნიშნავ, რომ ამ წვეთში მრავალი წითელი მარცვლებია. მს წითელი მარცვლები რომაიყოოს სისხლში, არც წითელი ფერი ექნება იმას. მაშენ მარცვლები ღებეს სისხლს წითლათ. ამ მარცვლებს ეძახიან სისხლის მარცვლებსა. მოცხებ რომ ძაფები მოვიკიდნენ, იმას ეტყვიან ქსელურსა, რომლისაგანაც კვლდება ხორცის ძაფები და მასთან ხორციცა. მს ქსელური გამდარია სისხლში, შინამ ის ტანშია, და როგორც ტანიდან სისხლს გამოუშვებენ, ჰაერის ზღდ-მოქმედებით ქსელური ძაფებთ იქცევა და ძირს დაიღვკებება. ის ძაფ-ძაფად ერთი ერთმანეთზე ვარდნა და თან სისხლის მარცვლებსა და მარცვლებსა; იმითრამაც სისხლიდან შემდგარს ნივთიერებას მოჭირებულთ წითელი ფერი აქვს. სისხლშია აგრეთვე ცილა (კვერცხისა) ქონის წვეთები;

ცოტა ოდენი შაქარი და მანდულობა, მაგალ: რინა, მარილი, კირი და სხე. მს მანდულობა სისხლში განდარია ისე, როგორც წყალში შაქარი გადარია.

ამ სახით სისხლ ე ორ უმთავრეს ნაწილისაგან არის შემდგარი: მოყვითაო წელისაგან, რომელსაც ევძახიან წალას ან წარბოსასა, და სისხლის მარცვლებისაგან, რომელნიც ღებენ სისხლს წითლათ.

წალაში ანუ წარბოლში გამდარია; ქსელური, ცილა და ზემობსენებულნი მანდულობანი.

ახლა სისხლი, რომ საჭმლისაგან გაკეთებულს წალას ანუ წარბოსლ შეეღარათ, იფერწმუნდებით, რომ ორივე ერთია. მხოლოდ იმითი განიხრევიან, რომ სისხლში წითელი მარცვლებია და იმისგან წითელი ფერი აქვს; საჭმლისაგან წარმოებულს წალაში კი არ არის სისხლის მარცვლები და იმითრამაც მოყვითაო ფერი აქვს.

სისხლის მატრიალ ებელი ორგანო ანუ იარაღები.

სისხლის სატრიალელათ ტანშია—გული და გულიდან გაზბეული ტანში სისხლის მიღები ან მასრებთ. მს მიღები სამეზარია: ერთფერას ჰქვია არტერიცა, მეორეც ვენა და მესამეს ბევურთ მასრებთ. მინც მავჯბდა ხელეზღე დაკვირებია, ის უტყველათ შენიშნავდა წერლთ ცისფერას ძარლევსა. ამისთანა მასრებში ღღას შავი სისხლი და ეძახიან ვენასა. მს ცისფერი მასრები ანუ ვენები არ ფეთკვენ. რომელი მასრებიც ფეთკვენ, ისინი თვალით არ იხედებიან, უფრო ღრმით არიან ჩამჯღარნი ხორცში და იმის თანა მასრებს ეტყვიან არტერიცებსა. ბრტერიებში ანუ მფეთკვე ძარლევებში წინდა წითელი სისხლია. ბევურთ მასრებთ ისე წერლელთ არიან, რომ კაცის თვალთ არ იხედებიან, თუ გამდიდებელი შუშის საშუალებით არ დაინახე.

შული კუჭის მგავსია; მდებარებს გულგვამში, მარცხნივ მხარეთ. შული განყოფება ოთხ უჯრათ. მორი ქვედაუჯრა ღიღებია და ორი ზედაუჯრა პატარები. ამათა ჰქვია გულიცხურები, და ქვედა ღიღურებიც კუჭუჭები. მათი მარცხენა კუჭუჭა არის და მეორე მარჯვენა; აგრეთვე ერთი მარცხენა გულიცხურია და მეორე მარჯვენა.

მარჯვენა კუჭუკა მარჯვენა გულის
 ყურთან შეერთებული კარები, რომე-
 ლსაც ეძახიან სახურავებსა. აგრეთვე
 მარცხენა კუჭუკა მარცხენა გულისყურ-
 თან შეერთებულ სახურავებთან, რომე-
 ლნიც ხან იღებინ, ხან იკეტებინ. არც კუ-
 ჭუკები და არც გულისყურები ერთმანეთ-
 თან არ შეერთდებიან.

მარცხენა კუჭუკი დგან გამოდის ერთი
 იდი მასრა ანუ თავი არტრია. ამ უფროს
 არტრიას ეტყვიან აორტას. ეს მილი ანუ
 მასრა რაც უფრო გულს შორდება, ისე უფ-
 რად ბევრ ტრატებთ დაიყოფება და გაიბნე-
 ტანში. ბოლოს მიერაჲ რიგისა და მესამე
 რიგის ტრატები ისე წერილ ტრატებთ დაი-
 ყოფებიან, რომ ამ ტრატებს კაცი თვალთ ე-
 ვარ ხედვას და ეძახიან ბეჭეუ რს
 მას რ ე ბს ა. ბეჭეური მასრები ყოველგან
 იხყოფებიან. ისეთს აღვალს ეგრ ნახავ კაცის
 ტანზე, რომ ბეჭეური მასრა ათასობით და
 მილიონობით არ იყოს განხეული. შემდეგ
 ეს ბეჭეური მასრები ერთი ერთმანერთთან შეე-
 რთდებიან და შეადგენენ კიდევ მსხვილ მ-
 რას ანუ მასრებს, რომელსაც ეძახიან ენებს.
 ეს ენები ერთმანეთთან შეერთდებიან და
 შეადგენენ უმთავრესს ენას, რომელიც
 ბოძრუნდება და მარჯვენა გულის ყურ-
 ში ჩაერთვის. მარჯვენა კუჭუკიდან გამო-
 დის კიდევ იდი მილი, რომელსაც ჰქვიან
 ფლტვის არტრიაჲ, ამიტომ, რომ ეს არტრ-
 ია დაიყოფება ბეჭეუ რ მას რ ე ბთ ფი-
 ლტებებში. შემდეგ ეს ბეჭეური მასრები ისევ
 შეერთდებიან ერთ იდი მასრად, რომელიც გა-
 მოდის ფლტვებშიდან და ჩაერთვის მარცხენა
 გულისყურში. ამ მასრას ჰქვიან ფილტვის
 ენაჲ.

მთავრეული შენიშნავა, რომ მასრება რომელიც
 გამოდინ კუჭუკებიდან და იფანტე-
 ბიან სხეულში ბეჭეურ მასრებათ, შეადგენენ
 არტრია ე ბს ა; ხოლო ის მასრები, რომე-
 ლნიც ბეჭეურის მასრებს შეერთებთ ყოველ-
 ბიან და ჩაერთვიან გულისყურებში, იმათ
 ჰქვიან ენები. არტრიაებს გააქეთ სისხლი
 გულიდან ტანში და ენებს მოაქეთ ეს სის-
 ხლი ისევ გულში. ამ სახით სისხლი ტრია-
 ლვებს კაცის ტანში, და აკეთებს იარს სიმრ-
 ევებს; ერთს ეძახიან ღიღს სიმრავლეს. რომელიც
 იწყება მარცხენა კუჭუკი დგან,
 ფიგლის მთელს კაცის ტანს და მობრუნ-

დება ისევ მარჯვენა გულისყურში. მე-
 რაჲ სიმრავლეა პატარა; ის იწყება მარჯვენა
 კუჭუკიდან, გაიფოს ფლტვებს და მობრუ-
 ნდება მარცხენა გულისყურში.

სისხლი ძალიან ჩქარა სდის კაცის ტანში.
 მართი ზინუტის განმეოლობაში ის რამდენ-
 ჯერმე შემოტრიალდება ტანში, სტოვებს
 ახალს მასალას ტანის საზრდელათ და თვის
 დენაში აშორებს ტანსა დაძველებულს. წამხ-
 დარს ნაწილგას.

რა სძრავს სისხლსა, ან რა ატრიალებს ასე
 ჩქარა კაცის ტანში?—მულო.

მულოს აქვს ერთი თვისება. ის ხან შეიფ-
 ხურება ხოლმე და ხან გაიშლება; მაგრამ ისე რომ
 როცა ორი გულისყური ერთმანეთთან შეიფხურე-
 ბიან, მაშინ კუჭუკები ერთმანეთთან გაიშლებიან და
 როდესაც კუჭუკები შეიფხურებიან, მაშინ გუ-
 ლისყურები გაიშლებიან. კუჭუკების შეფხუ-
 რის დროს, რაც იმათში სისხლი ან გულის-
 ყურებში უნდა გაედღეს და ან არტრიაში.
 მულისყურებში ეგრ გავა, იმიტომ რომ იქ
 სახურავები დაიკრებიან. მაშასადამე არტრია-
 ებში უნდა დგამოდეს. მართლაც არტრია
 სახურავები გაიღებიან და სისხლი არტრიაში
 გამოდის ტანში და სტოვებს იქ ტანის მარ-
 გებელ მასალას; მს ე ლ უ რს, ც ი ლ ა ს,
 კ ი რ ს, რ კ ი ნ ა ს, შ ა ქ ა რ ს, ქ რ ა ს და
 სხვ. ამ მასალებიდან კეთდა ხორცი, ძვალი,
 ქონი და სხვ. შემდეგ ბეჭეურ მასრებში სის-
 ხლი ხდება, იმიტომ რომ სისხლი წამხდარს
 ნაწილებს უფრო და უფრო ბევრს გამოჰკრეფს
 ტანიდან, და მამრუნდება ენებშით გულის-
 ყურებში, რომელიც ამ დროს გაიშლება და
 გაიყუბიან სისხლითა, მაშლისათანავე გულის-
 ყურები შეუფხურებიან; სისხლი ან ისევ
 ენებში უნდა დაბრუნდეს და ან კუჭუკებში
 უნდა გაედღეს. მერს სახურავები იგი მოწყო-
 ბილი რომ გულისყურების შეფხურებაჲ, მიი-
 კტებიან და კუჭუკების სახურავები გაიღ-
 ებან. ამისგანა სისხლი ავისებს კუჭუკებსა.
 ამას შემდეგ კუჭუკები შეიფხურებიან და ფი-
 ლტვის არტრიათ სისხლი გიფოს ფლტვებში,
 სადაც პირი ამოსუნთქილი აშორებს იმას წამ-
 ხდარს ნაწილებსა. და ამრიათ, ზეკეთებულს
 სისხლსა ფლტვის ენა უბრუნებს გულსა, რომ
 იქიდან ხელახლა მოაწყოს მან და აშარდ-
 ეოს კაცის ტანს.

ახლა ის ეილაპარაკოთ, თუ რა რიგით
 ახლდება ფლტვებში წამხდარი სისხლი, მაგ-
 რამ ეს შემდეგისათვის იყოს.

ს ა მ რ ა ს ა ს ო ო ს ო მ ა ზ ი ო .

რაც შეეხება საქონელს და
 ფრინელის შენახვას.

შრანციაში შინაურს ფრინელს ასუქებენ
 დაწყვედვით; უკეთებენ ოთხ კუთხიან გოლის,
 ან ძვილ ბოჭკს გახრხვენ რამდენამე; ძრია
 არ უნდა ჰქონდეს. ნახევარში ჩალა უნდა ჩაი-
 დოს; ეს ბოჭკა უნდა ცხრილით ან ცხაკით
 დაიხრხებოდეს, ზვიდან კიდევ ჰილოში დაი-
 ხუროს, რომ დახვედეს ბოჭკაში. ამასთან,
 ბოჭკაში ან გოლაში ოთხი ვარია ჩაისმის.
 ღლეში საშვარე აქვეყნ. ღლის ექვს საათზედ.
 მით საათს შუადღის უკან და საღამოზე რვა
 საათზედ.—საქმილი უნდა იყოს სამი სტუქნი-
 რძე, ამაში გახსნილი ქერას ან სიმინდის ეტე-
 რი ოცდა ცამეტი მისხალი ეს სადღეს ეყო-
 ფთი საქმელით.—ამ საქმელს ამგვარად აქვე-
 ყენ.—მოგრეხილი ძაბრი აქეთ, პირში ჩაუდ-
 ბენ წიწლას და ჩასხმენ ცოტაცტას.—
 მთელსა გასაკვირებელი არის, მაგრამ მთელს
 შრანცია ასე ასუქებს ფრინელს.—ხადავს
 წიწ ბოჭკაში, იმას ვეგრდით სხვა ბოჭკა უნდა
 დგეს, იქ ჩასთ ნაკში წიწილა, ვინმე ჩალს
 გამოუცვლით.—ასე დაჩვეულნი არიან შრან-
 ციაში, რომ ერთს საათს ორმოცდა ათ წი-
 წილას გააძობენ.—პირველ დღეში ნახევარ
 კვირას მივიყვამ, მკრე დღეს სამი წილი,
 მესამე დღეს სრული, ზოგს ბევრი მოუწდება.
 მთუ გააძიეთ, უნდა უნახათ ჩრახტი. ასე უნდა
 აკამოთ ხუთმეტს ან ოცს დღეს, და საქმრო
 არის თერამეტი დღესა. უნდა თბილათ იყვენ
 მეტადე ზამთარში.—რომელსავე მხარეს შრან-
 ციაში, რძის მავიერთა გამდნარ ღორის ქონს
 მხრობენ, ამით უფრო ჩქარა სუქდებიან; და
 ვეპრიეთ ი არის, მაგრამ ხორცი ცოტა გეშ-
 ება.—მოკათოვენი ასუქებენ იტალიის ახალ
 ჯუჭულებს; არ არის საქმრო ამითი დაწყე-
 დეჲ, მხოლოდ არ უნდა მისცეთ ნება იმა-
 ნონ მინდრე წყალში. მხევისათვის კარგი
 არის კარტოფილი, მოხარშული პურის ქერქი,
 ბაზე და ქტო ერთათი არეული. ხუთმეტ დღეს
 ეჭრა სასუქით. უკანასკნელ კვირაში მოუშ-
 ტეთ პურის მოსავალი და ყველას სუკობა
 სიმინდი, ღლეში ერთხელ კათხმა ანათეთ, ამ
 კათხის წყალში პური ნაკმის, ან ფქვილი ჩაუ-
 ყარეთ.—ინდურებს ასუქებენ ამ გვარად. უნ-
 და მთელი კაკალი აუღაპონ. პირველ დღეს
 ერთი ჩაყალაპოთა მკალი უნდა იყოს ზეთ

წასული გაუღოთ პირი და ძალთ ჩაუღოთ. ხელი უსეთ ყელზედ მანამ ჩაუღაპედეს, ან ზეთში ან ერბოში უნდა იყოს კაკალი ამოვლებული. ის კაკალი ყოველ დღე უნდა უმბატოთითა, ვინც იკლავს ერთი შესწოვდება. უნდა იყოს დამწვევებული ზნელს და თბილს სახლში; საკმელი აქამეთ კაკალს გარდა, სიმინდი და სხვა საკმელი. ოცდა ორ დღეს კმაზა დამწვევდა.—შექსი კვირისა უნდა იყოს კითხის წიწილა,—მხოლოდ ყვერული და დედალი ყვერული იქნეს თვის უნდა გასუქდეს.

ამერიკაში ასუქებენ ფრინველს ამ გვარით. მირთმეების ქათმისათვის უნდა გააკეთონ გველი დაწვეული გელია, გაყოფილი უნდა იყოს თირმებითა, ასე უნდა ეწერა. იყოს, რომ ქათმი ვერ დაღიოდეს და უნდა იჯდეს ერთ ალგს, ზეით უნდა უჯრასათი ჰქონდეს გამოსაწევი, რომ საკმელი და წყალი დაუდგან. საკმელი უნდა იყოს შემდგომი: ერთი გირვანკა გამდნარი ერბო სამ წლით გაჰყავთ: თითო წილს ნახევარი გირვანკა გრენანის ან სიმინდის ფეკლით გაუროთ, სველ ცოხათ გააკეთეთ, და დაპრავდეთ და აქამეთ ფრინველს; თუ არა ქამეს, ძალათ აქამეთ, კმაში მალმალ ასეთი ახალ მოწვევლის წიბთ დაუღლით ჯამი წინ ყოველ ქათამს.—ზემოსხენეზული თირმეები ქათმის პორცია ყოფა იქნეს ინდოურის, ათს იხესა და ხუთს ბატას.

მასუქება ბატებისა დასახოცით. ანგლოში და შრანციაში.—ბატის ახალი უფრო მალე გასუქდება ზებერზედ.—ბატებს ასუქებენ ან სულ გაზიდოს ან ქლექებს. ხუთმეტი დღე არის საკმაო. თუ თავისუფლად აქმეთ, ისე არ გასუქდებიან. ამისთვის ბატებს გალსა და მუცელზე გატყენიან. ღასხმენ თბილს და ზნელს ალგს.—უნდა აქამით, სიმინდი, შერიცა, ქარი, მუხუღო. მოხარული სტაფილია, ან კარტოლი, ქერის ან სიმინდის ფეკლიში არეული ან არა და ზმეში არეული სიმინდისა და ქერის ფეკლი.—ზოგი ასე გასუქდება შემდგომს გვარით, რომ ოცი გირვანკა ან მეტრც გამოვა ბატი.—

1). ბატებს ხანძენ ეწერა ყუთში იმით აყლაპებენ ლაფშასა.—ლაფშა უნდა იყოს ქერისა ან სიმინდის ფეკლით რძეში მოხარული კარტოლითა. შეიძლება ბატი დასათ თბილს ქუჩქელში, ასე რომ ვერ ანძირდეს, უკან უნდა იყოს გახრტილი, რომ სიმინდის გარეთ იყოს ბატი. მსუბუქე დღეს რომ ეს ლაფშა აქამით, ასე გასუქდება, რომ თბილს ქუჩქელი უნდა გატეხონ, რომ გამოიყვანონ.—

2). ანგლოში აქმევენ პტურნეასს. მსბოლოკით არის, ამის თესლს ზეთით ხლან. ამას უკრიან წველილად და კათხაში უყრიან, წყალ დასხმენ, სამ კვირზედ ასე გასუქდება, რომ ოცი გირვანკა გამოვა.—

შფო ადელი გასუქება.—მუხუღო უნდა დალობით მარილწყალში, ასე რომ დაღბეს და ის დამბალი თითო თითო ჩაყლაპათ, მინამ ჩინჩახვი ავესება, წყალი ბოლომთ ასეთი, ანითი ცხვი და სხვა ფრინველებიც გასუქდებიან.—

ამერიკული გავლი ინდოურებისა.—როგორც გამოასვენენ წიწილებს ინდოურები, მაშინვე უნდა თბილს ალგს გამოიყვანონ, ვინცე მოიხდებიან.—ღედანთან უნდა კარზედ გამოუშვათ, როცა თბილი და ნოტიოა ჰაერი არის. პირველსავე დღეს უნდა აქამით ეს საკმელი. ოთხი გირვანკა ჰინჭარი მოხარზეთ, დაკვეთ, მათი კვერცხის გული დაუკვეთ და პურის ქატო ერთი მუკა აურიეთ. მორჩეტი დღის უკან სხვა წამალი უნდა აქამით: ოთხი მუკა, ჰინჭარი ორი მუკა კამა მოხარზეთ, წყალში წველილად დასქვით, ხუთი კვერცხის გული აურიეთ, სამი მუკა ქატო, მორჩეტი მისხლი თოფის წამალი, ოთხი მისხლი ორგირი, ცხრა დღეს აქამეთ.—მს გაკეთებას არ მოჰკერის და კისერს აღარ დაესებეს.

შვედური საშუალება ინდოურის ჭუქების გაზღობისთვის. ჩასწამს გამოასვენენ, მაშინვეითოს ან ოროსს მარკვალს პილილს ჩაყლაპებენ და დედას მოუსხმენ.—მერე პურის გულს აქმევენ, რამეში დამბალს მყაუნას ფოთოლს, რომელიც უნდა იყოს არეული ლაფშაში, თბილით უნდა იყვენ, ძალიან უყვართ წიწბატის ქამა; ჰინჭველის კვერცხები უყვართ საშინლად.—

მ კ ა ც რ ი მ ს ა ჯ უ ლ რ ი.

(გარეულება)

ბოლოს გათავდა ომი. მტერს არ ძალეღო დიდხანს ყოფნა ორს ცეცხლს შუა, მისი გარეები აირიენენ და თავის საშველად მიზობდნენ სხვა და სხვა მხარეს. ძაპიტანმა ლახლომ მილიო იმ ომში ხუთი დ ჰრილობა; მანგრამ თითი უღრმისი დაჭროლობა მისი იყო იმ დროს იმს გულში, რომლისაც ხედავენა ანაივის შეფილა. შეილა, ვინც გავადა მას, თუ რა რიგის მხინვერებით იგი ომობდა და, იგდებდა თავს ცეცხლში, დარწმუნებული იყო, რომ იმ გვირი მოჰქედება შვედურ შროლოდ იმ კაცს, რომელიც ცხადად იქმებდა სკედელსა.

ძღვეა იყო ლინგებულესი და ყველის უხაროდა იგი. მხოლოდ ორი კაცი იყო იმ დროს სვედანი და დანიანგული: მოხუცი ლენგრალო და შვილი იმისი კაპიტანი ლახლო. რამდენსამე საათის უკან შემდგომ სროლისა გარეები დაეწყენენ და სარდალი პარადის ფორმით ჩაქმული გამოვიდა მათ დასაშინჯავათ.

— შეიღონა ჩემნა, უხებრა მათ მოხუცმა სარდალმა მალის სმით: გვადლობთ ჩინგებულის გამარჯვებისათვის. მე შეგეკითხეთ ვენ მისთვის, რომ დაფრიოა ჯილოლები მათ, რომელნიც ღირსნი შეტყენენ მისნი. შუ. აფიცრნა, გარდაწყვეტეთ თქვენ თეთთან ვინ არის ამათის მიღლის ღირსი, სახელი. კაპიტანის ლახლონი იყო ერთხმით დაძახილი.

წარმოსდგე კაპიტანო ლახლო, სთქვა მან მთოლიანის სმით; იმ დროს წარმოსდგა ყმაწვილი კაცი ფერმხილი, როგორც სკედელი. ღა სარდალმა მღუმარებით ჩამოჰკიდა მას გულზედ ორდენი; მხნეთა ხელი მამის ძლიერათ თრთოდა.

ხმა მიღღმა „უფა“ გაავსო ჰაერი. ღაუროსა რა კიდე სხვათა რამდენიმე გერები, სარდალმა უბანმა მოტანა შუა ადგილს ორმოდენსამე ზარბანსის; ისინი იყვენ გატენილი და მუზარბანენი იდგენ ანთებულის პატრუქებით. იმ დროს ყველამ ერთმანეთს გადახნდა და არაივის არ ემხობა, თუ რას ნიშნავდა ის ანაბუ, ყველა სანახაზედ რალე უხვიოლა; ლენგრალო მიუბრუნდა კვალად სალდათებსა და უთხრა:

— შეიღონა ჩემნა! მე დაეავადოლეე ყველა ღირსი მხედარი თქვენში, ახლა უნდა დაგსაყუ ის, ვინც დაიფრუა თავისი გულდებულება, ვინც არ შეასრულა თავისი საღმრთო ვალი.

— ამ სიტყვებზედ სალდანი, გავრთინელი სროლის ცეცხლში, სრულათ ათრთოლდნენ და ისმობა ყრუ დრტენივა.

— იმედი გეაქვს ჩვენ ყველამ შევასრულეთ ჩვენი ვალი, უთხრეს მათ სარდალს; გავედებეთ მოგახსენოთ, რომ არაივენ ჩვენთაგანი არ აღმოჩენილა მხლათა.

— მე ვამტუნენ ანა სალდათებსა, არამედ აფტარსა, განაგრო სარდალმა, დატენებისთვის თავისის ადგილობა, თითი საშინარს წამში, განშორება თავისის გარეებისაგან, ბაირილისაგან, როდესაც იმაზედ იყო დამოკიდებული გამოხსნა მამულისა, ეს არის გარდადბომილება. საჭირო აღარ არის თქვენ-

თვის ახსნა, თუ რა სასჯელი მიეცის ამ გვარის დაწმავებს; ეს თქვენი თითონვე კარგად იცით! მსწუხვარ მხოლოდ ერთხელ, რომ პირველი, რომელიც მე უნდა დავსაჯო, — ეს არის ჩემი შვილი.

თვალს უყვლასი მიიქცე ამ დროს ფერ მკარათას კაპიტნისკენ, რომელიც ისინდა მამის სიტყვებს ისე გულგარალო, თითქო სხვაზედ ენებოდა იყო ლაპარაკი.

— წარმოსდგითა წინ უ. კაპიტანი, უთხრა მკარათას.

— შვილი დაეპირბოლა.

— მიქვე წინ სდგას ესა სარდალი და არც მამა, არამედ მსაჯული. მომეცით მე პასუხი: გუშინ მიიღეთ თუ არა ჩემან ბრძანება შეგირველით მტრისათვის ხომ მართალია ესე!

— მართალია, მიუფრა მტკიცეთ შვილმა.

— მიქვე გმადლო და ნიშნული, რომ შენდა გავტყუართ მტრისად, და შეგვეყვანარ რაზმში ხვდამა; თქვენ ეს არ შეასრულეთ, არამედ გარდახდით კაპიტნის ბრძანებასა.

— მართალია იტყუა.

— მერ თქვენ გაუშვით რაზმი, რომელიც ეტარა თქვენს პატესა, და წაშვდით თითონ ცოლთან, მართალია თუ არა!

— მართალია სარდალი.

— როდესაც სროლამ იწყა, მაშინ ცხენსაწინა ჯარმა, რადან მათ ჰყავდნენ გამოუწყლელი წინაშეღარი, იწყეს უკან დაწვივა, თქვენ გამოცხადდით იმ დროს, და, შეაყვინეთ რა რაზმი, დაუპყრით უწყინებელი თქვენი ადგილი. ხომ ვერ დაფარეთ ამას.

— მერ დაფარა.

— ახლა, როდესაც ყველა თქვენმა ახმა ნაგმა გაფორმა თქვენ დაწამულობის აღსარება, ახლა ნების გაძლიერთ თავი იმართლო.

— ჩემთვის თავის მართლბა შეუძლებელია, მიუფრა მტკიცეთ შალღმა.

— თუ თუ ვერაფერი ვერ გაამართლებს თქვენს შეტომილებას! ჰკითხა მას მოხუცულ სარდალმა მორთოლვარის ხმით.

— მერაფერი ვერ გაამართლებს! სარდალი, მიუფრა კიდევ ყმაწვილმა კაპიტანმა.

— მაგრა რომ თქვენ არა ცდილობთ თავის მართლბასა.

ამისთვის, რომ მართალია მწელია ჩოთიმე გამართლბა თქვენის დაწამულობის; მე დამარხა ახლა წარმოვთქვა განხივება. დაწმავაზე უნდა ეტყობა ზარბაზნით დახივებულს. როდესაც საკლას სიტყვები წარმოასქვა, ღმერთი რაღა იყო საშინელი ფერმკითხალი: მაშინ როდესაც კაპიტანი იდგა ისე გულგრილოთ, რომ არც ერთი ძარღვი იმისს მშვენიერის პირისა იმ დროს არ შეგრძობა. დაწმავების წყობებში ვაგარდა ძლიერის რღვენივს ხან.

— პირველი მამაკი ჩემი მს უნდა თოჯით დახივებულს! მს შეუძლებელია; ის არ არის დაწმავა! ისინდა ჯარებმა.

მაშინ ყველა აფრთხიდა კიდევ მუხლზედ სარდალის წინ და ხევეფობდნენ შალღობისთვის და იგი აძლიერდა მოკლეთ პასუხსა.

— მხოლოდ ლმერთსა აქვს უფლება მიტყუებას.

— მაშინ სრული პოლიც და მერ სრული ლაშქარი დაეცა მუხლზედ და ვეფრებოდა მოხუცეს სარდალს მიტყუებას.

— მხოლოდ ლმერთსა აქვს უფლება მიტყუებას, მიუფრა კიდევ გუფრდა მოხუცმა.

კაპიტანი დაწმავა ჩამეფრდა შეწყვიტა პირის პირ სიტყვებსა, იმ დღესაც მან მიიღო ხუთი დაჭრილობა, თვით ემებდა სიტყვებსა სროლაში, მაგრამ სიტყვებსა თითქო განგებ დაზოგა ის განსაკუთრებულ სისიცილოთ. ისინძლივის მოასწურა შეხვედრა ჯილონზედ, რომელიც ამშვენიერდა იმის გულსა, ძმისი მისინდობისკენ ვაქცა სურის სიტყვითა და ესეც იმ დროს უნდა უწყალოდ დაშორებოდა სიკაცებსა. პირაგორი იყო მდგომარება მამაკის კაპიტნისა!

თეთი სარდალმა დაწმავა ექვსი სალოთი, რომელიც უნდა შესრულდებოდა შალღობაზედ განხივება; შალღობა დადგა მაშინ მუხლზედ. შევეჯარმა შექმნა მღელვარება; სალოთი უარს ამობოდნენ ესროლათ კაპიტნისთვის ზარბაზნი, აფრთხიდა არ აძლიერდნენ სროლის ბძანებას; ხმაინობა თანდებნა შეაძლებდა.

სარდალმა: შობრა მათ ბოლოს სარდალმა ჭიხილის მსგავსის ხმით. თუ რომ სამის წითის შემდგომ განხივება ჩემი არ იქნება შესრულდებულს, გაძლიერთ პატოისანს სიტყვას, მაშინ თვით თქვენ იქნებით დახეგრეტლნი ამ ზარბაზნებით.

— შეგობარნო ჩემნო! შესძახა მათ ყმაწვილმა კაპიტანმა, შესრულეთ თქვენი ვალი; დამპირდეთ გულში; ჩემთვის სიტყვითა ის წილს სანუფრეშა სიკაცებსზედა; და ესრეთ მშვიდობით მამაკე!

მისი სიტყვე ლითონური ხმა ისინდა ისეთის სიწყნარით და განსვენებით, რომ ყველა ათრთოლდა და შეიძრა მიუღის ტანით.

შეკნა სასიცილო მდგომარება, მეზარბაზნეთი მოკლედის პატრუქებსა.

მაშინ ყმაწვილმა აღუტანტმა ამოლო ხმალი და დიძახა: ერთი... ორი... სამი...

უქანსენოლ სიტყვებზედ გაიარა ერთად ექვსი ზარბაზნი და მამაკი კაპიტანი მიიღოს ლაშქარის მეგობარი და საყვარელი დავეს მის წინ სისხლში მტურთა. შეეცა სტროლა მოთქმით; მხოლოდ ერთი მოხუცი სარდალი იდგა. მითარცა მარამართლოს ძეგლი.

შალღობა დაწმავის იმევე ადგილს, სადაც იდგა. შემდგომ შეძახა საღალბა დაშლილიყო ჯარი და იმ ადგილს არ დაჩინდელიყო არც ერთი კაცი.

როდესაც დარჩა იარტო, სარდალმა დიდს ხანს უყურა იმ ადგილს, სადაც დამარხეს უქანსენოლ მისი შვილი. ბოლოს წამოაუვიდა ნაკადული ცრემლი, რომელიც რუცხდა მის ფერმიხილს ლოკებსა. ბოლოს ტანცა ნობლის შვილის საფლავზედ: მისინდ ღვაწლი იყენენ გამოუთქმელნი; შემდგომ დასადა მუხლზედ და დაიწყა მხოვრელ ლოკვა. მს

დროს ტყვიამ ზრილით ვაურბინა მას სურთან და მტერს გაჭრა მის კიარა თბასა.

— შევეკლია ეს ტყვია იყო დანიშნული ძემთვის, სიტყვა კენისთ მოხუცმა სარდალმა. შალღობა ისე უყვარდა ყველასა, რომ ეტყობა მინირობენ იმისთვის შურის ძიებას. მს კი არ იციან იმ საწყლობას, თუ როდენ გზის ჩემი ტანგვანი უსაშინელს არიან სიტყვებისა!

იმ დროს გამოვიარა მეორე ტყვია, მოხუცდა სარდალს შიგ გულში, და დავეს იგი მკედარი ახალს საფლავზედ შვილისა.

შახინდეს თვით სასტიკი გამოძიება და ენებდნენ სარდალის მკვლელობას, მაგრამ დაწმავე ვერა ჰპოვეს.

სრული პოლიც, გამოძიებნა დროს, მღელვარება, როგორც ერთი კაცი და ამისთვის ის საქმე მიანდეს ლეთის ნებასა.

ჩამდინებდნენ თვის უკან შემდგომ ის სამწუხარო შეხვედრა საშხდრო ლაშქარობაში კვდებოდა ერთი მოხუცი მხედარი.

ქმისი თითქმის არ იარდებოდა იმის საწილსა და ჰკითხავდა ხშირით, ხომ არა აქვს რა მას უქანსენოლ სათქმელი!

შე არივნა მუყავს ქვეყანაზედ, უთხრა მას მოხუცმა ბარებამ. და ამისთვის მე თქვენ გეზოვით დოქტურა, რომელსაც ჰპოვებთ ჩემს ბაღში ჩემი ტყვიისა, რომ ჩამატანათ საფლავში ქვეშ. მე ეტყვიან იმ ტყვიებით საფლავში.

რა ტყვიებია მეგობარებ! ჰკითხა მას ექიმმა, და ეცინა, რომ ის იმ დროს ჰქარავდა გენებასა.

— ახლა კი შემოიღონ ყოველივე გიამბოთ მე თქვენა, უთხრა მას მოხუცელმა.

თქვენ ხომ გახსოვთ ის დღე, როდესაც დახეგრეტეს ზარბაზნებით საცოდავი შალღობა?

მე მიყვარდა ის, როგორც შვილი... მე იმას მისის სიყრმედან არ დაეშორებულარა.

მე შევეგანე იმას, რომ წაუსულიყო გამოსახორებულად თავის საყვარელს მომადკედეს ცოლთან და შური ვუფე იმის მამას მოკვლიათვის. ამ ტყევაში ერთი ვიპოვე კაპიტნის საფლავზედ და მეორე ღმერთის გულში.

მე მოკვალ სარდალი ვარნა სასტიკი მოხუცი... მიუღმა პოლიცა იტოვდა მაშინ ჩემი განზარბა და მოსწონდა იგი. მამობების დროს არ ვამცა არც ერთმა კაცმა. მიქვენ უ. დოქტორა, ახლა მე ჩამდინსამე წაბის შემდგომ გეთხოვებით თქვენცა და სრულიად ქვეყანასა...

ინება გამოჩნდნენ კაცნი, რომელთაც განკუთხნ ჩემი მოკვებება, მაგრამ მე ერთს ვეტყვი იმათ: თვითარეული ადამიანი, ყოველს მწელს შემთხვევაში, ჯერ უნდა იყოს კაცი და მერე სასტიკი მსაჯული.